

Policy för uppföljning och insyn av privata utförare

1 Kommunallagens krav på program

Kommunen är huvudman för flertalet välfärdstjänster, vilket innebär att kommunen enligt lag har ansvar för att tillhandahålla tjänster till kommunens invånare. Kommunen är huvudman för alla sådana tjänster oavsett vem som är utförare. Kommunfullmäktige får, enligt 10 kap 1 § kommunallagen, besluta om att lämna över skötseln av sådan verksamhet till privata utförare. Gentemot kommuninvånarna är kommunen fortsatt ansvarig, på samma sätt som för verksamhet som bedrivs i egen regi. Om det i lag eller annan författning anges att verksamhet ska bedrivas av en kommunal nämnd får den inte överlämnas. Om verksamheten innefattar myndighetsutövning, får den lämnas över endast om det finns stöd för det i lag.

Enligt 5 kap 3 § i kommunallagen ska kommunfullmäktige varje mandatperiod anta ett program (policy enligt kommunens dokumentstandard) med mål och riktlinjer för verksamheter som utförs av privata utförare. Syftet med kommunallagens bestämmelse är att öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet. Förbättra uppföljning, kontroll samt säkra en likvärdig kvalitet i de tjänster som kommunen tillhandahåller oavsett om de utförs i egen regi eller om de utförs av en privat utförare.

1.1 Avgränsning och definition av privat utförare

Detta program omfattar verksamhet som kommunen upphandlar av privata utförare inom alla verksamhetsområden, t ex lokalvård, snöröjning eller äldreomsorg. Programmet får inte genomslag på gällande avtalsrelationer eftersom villkoren redan är reglerade. Programmet omfattar inte fristående förskolor och skolor då de är egna huvudmän och sådan verksamhet inte upphandlas utan regleras genom tillståndsgivning.

Med privat utförare, 10 kap 7 § kommunallagen, avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. Köp av enstaka tjänster omfattas inte.

En privat utförare är en helt privat aktör utan kommunalt ägande. Det kan exempelvis vara företagsformer som aktiebolag, stiftelser, ekonomiska eller ideella föreningar, enskilda firmor men också idéburna organisationer och kooperativa föreningar. Däremot avses inte hel- eller delägda kommunala bolag eller kommunala stiftelser.

En privat aktör blir en privat utförare av en kommunal angelägenhet genom att vinna en offentlig upphandling (LOU, LUF eller LUK) eller genom att kvalificera sig för att ingå i ett valfrihetssystem enligt lagen om valfrihetssystem (LOV).

2 Uppföljning och kontroll

2.1 Kommunstyrelsens uppföljningsansvar

Kommunstyrelsen ansvarar för att säkerställa att all kommunal verksamhet bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer kommunfullmäktige har beslutat. När skötseln av en kommunal angelägenhet har lämnats över till en privat utförare genom avtal ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten.

Verksamheterna ansvarar för uppföljning och kontroll inom sina respektive ansvarsområden och svarar för att kontrollen och uppföljningen regleras i de avtal och uppdragsbeskrivningar som tecknas med privata utförare. Avtalen ska innehålla krav på att utföraren ska medverka vid uppföljning av verksamheten genom att exempelvis lämna statistik och verksamhetsmätt till kommunen, lämna statistikuppgifter till nationella register, lämna uppgifter från verksamhetens klagomålshantering eller delta i brukarenkäter som kommunen bestämmer. Avtalen ska även reglera allmänhetens insyn i verksamheten.

Avtal och uppföljning utformas med beaktande av följande riktlinjer:

1. Avtal ska utformas så att verksamheten hos de privata utförarna kvalitetsmässigt bedrivs i enlighet med kommunens krav vilka ska vara relevanta, tydliga och uppföljningsbara.
2. Kontroll- och uppföljningsarbete av verksamhet som bedrivs av privata utförare ska utformas på liknande sätt som för motsvarande verksamhet som bedrivs i egen regi.
3. Det ska tydligt framgå hur samverkan mellan beställare och utförare ska genomföras och hur brister i verksamheten ska hanteras.
4. Den kommunala huvudmannens möjligheter att besluta om vite, sanktioner, eller häva avtal ska vara tydligt reglerade i avtal.
5. Information ska kunna lämnas om samtliga utförare för att underlätta brukarens val om det föreligger valsituation för den enskilde.

2.2 Former av uppföljning

Uppföljningen av privata utförares verksamhet behöver anpassas till den verksamhet som bedrivs. Det innebär att kommunstyrelsen måste ta ställning till vilken/vilka typer av uppföljning som ska användas, liksom frekvens och omfattning. I de fall där uppföljning och tillsyn är reglerat i lag, styr detta vilka typer av uppföljning som är möjlig.

Nedan följer exempel på former för uppföljning:

- Regelbunden och riktad uppföljning inklusive avtalsuppföljning syftar till att kontrollera att verksamheten arbetar utifrån lagar, regler och avtal.
- Uppföljning av kommunens måldokument syftar till att följa upp om verksamheten bedrivs och utvecklas i linje med fastställda mål.
- Brukaruppföljning/individuppföljning syftar till att följa upp brukarnas upplevelser av den verksamhet som bedrivs och/eller kontrollera att enskild som får någon insats från kommunen får rätt stöd i överensstämmelse med eventuella beslut. Brukarundersökningar kan vara en del av brukaruppföljningen.
- Oanmälda besök syftar till att ge en översiktlig bild av förhållandena i en verksamhet.
- Uppföljning av ekonomisk status syftar till att identifiera utförare som riskerar att hamna på ekonomiskt obestånd. Detta ger kommunstyrelsen en möjlighet att ha beredskap för att hantera eventuella förändringar i verksamheten.

Uppföljningen av privata utförare ska genomföras på ett ändamålsenligt sätt och resultaten av genomförd uppföljning dokumenteras. Omfattningen av uppföljning/kontroll ska stå i rimlig proportion till verksamhetens omfattning och karaktär. Redovisning och uppföljning sker till kommunstyrelsen enligt de etablerade processer kommunen arbetar efter och som finns angivna i kommunens styrdokument avseende mål, verksamhet, ekonomi, budget och internkontroll.

3 Allmänhetens insyn

Kommunstyrelsen ska i avtal med privata utförare tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnats över till en privat utförare. Informationen ska möjliggöra allmänhetens insyn i hur verksamheten utförs. Privata utförare ska lämna information när kommunen begär det. Utförarens skyldighet att lämna uppgifter begränsas till att omfatta uppgifter som inte strider mot lag eller anses utgöra företagshemligheter enligt lag. Den information kommunen begär in från utförare ska ha en koppling till upphandlingen och avtalet samt den verksamhet som utförs. Information kan exempelvis begäras in om verksamhetens kvalitet, miljöarbete, personaltäthet, personalens utbildning, integration, jämställdhet, årsredovisning, avvikelser m.m.